

Viðmerkingar til uppleggið hjá Fíggjarmálaráðnum um pensjónsnýskipan v.m.

Landsfelag Pensjónista fegnast um, at landsstýrið hevur gjørt av at seta í verk eina almenna pensjónsuppsparingarskipan fyri føroyska samfelagið, og vónar, at nýggja uppsparingarskipanin fer at virka sum skjótast til frama fyri Føroya fólk

Kári Petersen og Ina Hammershaimb, búskaparfrøðingar, hava vegna Fíggjarmálaráðið tilevnað og latið úr hondum upplegg, ið hevur yvirskriftina “Uppskot til eina haldføra pensjónsskipan fyri Føroyar”. Uppleggið sigst snúgvá seg um eina komandi pensjónsnýskipan. Hóast hetta snýr nevnda upplegg seg einamest um heilt onnur evni, nevniliga um, hvussu vit kunnu minka sonevndar “eldra-útreiðslur”, t.v.s. útreiðslur til ellis- og røktarheim, til sjúkraviðgerð v.m., og viðger væntaðar skatta-hækkingar. At uppleggið einamest snýr seg um útreiðslur til ellis- og røktarheim, sjúkraviðgerð, skattatryst v.m., er sera óheppið, tí arbeiðssetningurin, sum Fíggjarmálaráðið setti arbeiðsbólkinum at arbeiða við, skuldi snúgvá seg um eina pensjónsnýskipan fyri føroyska fólkið.

Uppleggið sýnist at hava sum fremsta mál at fáa Fíggjarmálaráðið og Løgtingið at fremja stórar sparingar á fólkapensjónskinum. Hinvegin er lítið og onki í upplegginum, ið ítøkiliga vísir á, hvussu ella eftir hvørjum leisti komandi pensjónsuppsparing fyri føroyska samfelagið skal fremjast ella setast í verk. Í upplegginum verður tó eisini lagt upp til at avvikla fólkapensjónina sum hugtak og samhaldsfasta institutión. Landsfelag Pensjónista mælir frá at vikna um støðuna hjá fólkapensjónini, tí landsfelagið metir, at fólkapensjónin er góð universell og samhaldsføst institutión (fyri allar fólkapensjónistar), sum vit eiga at varðveita og styrkja, heldur enn at avvikla.

Uppleggið vísir, at Kári Petersen/arbeiðsbólkurin hevur broytt ætlanina um almenna lógar-ásetta pensjónsnýskipan á avgerandi hátt í mun til tað, sum Jóannes Eidesgaard, táverandi lögmaður, og ABC samgongan boðaðu frá í 2007 í bókini VISJÓN 2015.

Í VISJÓN 2015 verður nevniliga sagt, at pensjónsnýskipanin skal hvíla á:

- fólkapensjón,
- samhaldsfasta,

- eftirlónaruppsparing eftir avtalu millum løntakarar og arbeiðsgevarar,
- meðan Kári Petersen nú - í juni 2009 sigur - at pensjónsnýskipanin skal hvíla á:*
- fólkapensjón og samhaldsfasta,
 - eina sáttmálabundna ella lógarbundna persónliga uppsparing,
 - fría uppsparing. (Landsfelagið heldur at henda súla eigur at verða hildinuttanfyri almenna geiran – og eigur ikki at verða partur av pensjónsnýskipanini).

Pensjónsnýskipanin, ið er nevnd í VISJÓN 2015, er reiðuliga solidarisk, hetta tí at tvær av súlunum snúgvá seg um samhaldsfastar universellar skipanir - nevniliga fólkapensjón og samhaldsfasta, ið kunnu vera við til at fremja útjavn-ing og solidaritet í samfelagnum. Meðan hinvegin nýggja uppskotið hjá Kára Petersen til pensjónsnýskipan snýr seg um tvær súlur (sáttmálabundna ella lógarbundna uppsparing og fría uppsparing), ið eru einstaklingatengdar skipanir, ið breiðka fíggjarligu gjónna millum landsins borgarar.

Uppskotið hjá Kára Petersen til nýggja pensjónsskipan er tilevnað sambært meginreglum hjá Heimbankanum, ið er stýrdur av/úr Amerika og er stovnur, sum virkar eftir amerikonskum nýliberalistiskum leisti. Verður hetta nýliberalistiska uppskot til pensjónsnýskipan sett í verk, fer munurin millum rík og fátøk at økjast í samfelag okkara.

Landsfelag Pensjónista, ið arbeiðir fyri at allir fólkapensjónistar í landinum skulu hava góð fíggjarlig kor, metir, at samhaldsfastar universellar pensjónsskipanir (pensjónsskipanir, ið fevna um øll) eru besta amboð at fremja hetta mál. Landsfelag Pensjónista heitir tí á landsstýrið at nýttar verða tær trýggjar súlurnar, ið nevndar eru í VISJÓN 2015 - við smærri broytingum - sum grundarlag undir nýggju eftirlónarskipanini:

- 1) fólkapensjón,
- 2) samhaldsfasti
- 3) eftirlónaruppsparing eftir avtalu millum løntakarar og arbeiðsgevarar og/ella lógarbundin persónlig uppsparing fyri føroyska fólki.

Fólkapensjónin verður kollvelt

Í álitinum hjá Fíggjarmálaráðnum verður mælt til stórar og kollveltandi broytingar í pensjónunum hjá núverandi fólkapensjónistum.

DØMI:

- grundupphæddin skal takast av, og skal grundupphæddin í staðin leggjast saman við pensjónsviðbótini,
- øll fólkapensjónin skal vera skattskyldug og pensjónsfrádráttur skal setast í skattalógina,
- mótrokningarfría upphæddin skal setast niður frá 58.100 kr. (fyri 2009) til 0 kr.,
- mótroknast skal í allari fólkapensjónini við 25-30%,
- pensjónsaldurin skal hækkað til 71 ár og fólkskulu arbeiða longri,
- pensjónin skal hækkað við lønarvøkstrinum minus 1 %.

Viðv. 1)

Landsfelagið mælir frá at taka grundupphæddina av. Í staðin eigur grundupphæddin at verða hækkað til nútíðarstöði og eigur grundupphæddin at verða hin sama til gift og stök, júst sum gjørt verður í londumuttanum okkum (í Danmark er grundupphæddin fyri 2009: 5.254 kr. um mánaðin fyri ávikavist gift og stök).

Grundupphæddin, ið er eitt mál fyri, hvat hvør einstakur vaksin persónur má hava til taks av peningi til mat og klæðir, má tó regulerað. Føroyska grundupphæddin, ið ikki er regulerað/-hækkað seinastu 10 árin, má regulerað og hækkað, soleiðis at hon gerst eitt veruligt mál fyri, hvussu nógvan pening, hvør vaksin persónur má hava til taks til mat og klæðir. Grundupphæddin til gift og stök kundi hóskandi verið 5.551 kr. um mánaðin sum hjá stökum fyritiðarpensjónistum í Føroyum.

Mótroknað eigur ikki at verða í allari grundupphæddini á slíkan hátt, sum Kári Petersen mælir til. Í DK verður bert regulerað í grundupphæddini, um arbeiðsinnøkka fer upp um ávíst mark og er grundupphæddin ikki regulerað niður á 0 kr. fyrr enn arbeiðsinnøkkan er komin upp á 463.500 kr. (2009). Í Danmark verður grundupphæddin ikki ávíkað av privatari pensjón ella øðrum privatum eftirlónarskipanum.

Landsfelag Pensjónista mælir til, at reglurnar viðv. mótrokning, ið verða nýttar í donsku fólkapensjónsskipanini ella líknandi reglur verða nýttar í nýggju fólkapensjónslógini.

Viðv. 2)

Landsfelag Pensjónista metir, at tað er í lagi, at øll fólkapensjónin gerst skattskyldug og at pensjón-

frádráttur verður settur í skattalógina í staðin.

Landsfelagið heldur tó, at landskassin kann spara pening á fólkapensjónskinum, um mótroknað verður í pensjónsfrádráttinum við t.d. 25%, tá inn-tøkan, ein hevur afturat fólkapensjónini fer uppum ávíst mark, sum t.d. 300.000 kr. Slík broyting av pensjónsfrádráttinum vildi havt við sær, at fólkapensjónistar, ið hava høg arbeiðsinn-tøku afturat fólkapensjónini, ikki høvdu fingið fíggjarligt gagn av pensjónsfrádráttinum, meðan hinvegin fólkapensjónistar, ið hava onga ella bert lága inn-tøku afturat fólkapensjónini, vildu fingið fulla nýttu av pensjónsfrádráttinum. Slík

mótrokning í pensjónsfrádráttinum hevði harumframt vent rætt sosialt.

Viðv. 3 og 4)

Landsfelagið mælir staðiliga frá, at mótrokningarfría upphæddin verður strikað og at mótroknað verður frá fólkapensjónini fer uppum ávíst mark, sum t.d. 300.000 kr. Slík broyting av pensjónsfrádráttinum vildi havt við sær, at fólkapensjónistar, ið hava høg arbeiðsinn-tøku afturat fólkapensjónini, missa ov stóran part av fólkapensjónini/nettoinn-tøku sínari, um mótrokning-arfría upphæddin verður tikið av. Slík broyting stimbrar ikki arbeiðshugin, men tekur hugin at royna at vinna eitt sindur afturat fólkapensjónini.

Mótrokningarfría upphæddin eigur at verða varðveitt á verandi støði 58.100

kr. (fyri 2009), men eigur mótrokningin eftirsíðan at verða 30%, og ikki sum nú 60% - júst sum gjørt verður sambært donskum pensjónsmótrokningarreglum, har mótroknað verður við 30%.

Verður mótrokningin í pensjónsviðbótini lækkað frá 60% til 30% fer tað at loysa seg betur at arbeiða hjá mongu fólkapensjónistunum, ið einans hava møguleika at arbeiða eitt sindur og harvið vinna eitt sindur av peningi afturat fólkapensjónini. Í DK er mótrokningarfría upphæddin

